



ANALYSE VERKIEZINGSPROGRAMMA'S VAN POLITIEKE PARTIJEN

Politiek omarmt circulaire economie



De circulaire economie staat hoog op de politieke agenda. Dat blijkt uit een analyse van de verkiezingsprogramma's voor de Tweede Kamer van de politieke partijen. Terugkerende thema's: CO₂-reductie, knellende regelgeving, verpakkingen en innovatie.



Circulaire economie staat hoog op de politieke agenda blijkt uit verkiezingsprogramma's (foto: Robert Goddyn)

Auteur: Addo van der Eijk 

Volgend jaar maart kiest Nederland een nieuwe Tweede Kamer. De politieke partijen lopen inmiddels warm en presenteren hun programma's. Wat opvalt: de populariteit van de kreet circulaire economie. In de doorgenomen programma's wordt het welgeteld 33 keer genoemd. De ChristenUnie spant de kroon met maar liefst tien vermeldingen, in die van de PvdA komt het acht keer terug. En niet verborgen, maar zeer prominent, soms zelfs als apart hoofdstuk of paragraaf. Zo kent het CDA-programma een paragraaf 'Naar een circulaire economie'. De PvdA noemt de circulaire economie vetgedrukt 'de economie van de 21ste eeuw'.

Meer aandacht voor afval

Dat de circulaire economie meer aandacht krijgt dan bij de Tweede Kamerverkiezing in 2012 ligt voor de hand. De kreet was destijds nog niet ingeburgerd. Maar niet alleen circulair, ook het thema afval krijgt meer ruimte. De verkiezingsprogramma's uit 2012 gingen bij veel partijen slechts sporadisch in op afvalzaken. Neem het CDA-programma: in 2012 trokken ze er drie regels voor uit, nu krijgt het een eigen paragraaf. Hetzelfde geldt voor VVD – in 2012 met trefwoord 'afval' geen enkele hit, nu elf keer – en de SGP; vorige keer géén aandacht, nu een halve pagina. Alleen PVV laat het thema links liggen. Afval haalde het bondige A4-tienpuntenplan niet. Het woord 'milieu' lijkt overigens uit. In het CDA-programma komt het zelfs helemaal niet meer voor.

Positieve toonzetting

Circulair leeft in politiek Den Haag. En krijgt een positieve toonzetting. Heel anders dan milieu, dat veelal geassocieerd wordt met negatieve zaken, zoals in het D66-programma met vieze lucht en longklachten. Over de circulaire economie klinken louter trotse en kansrijke woorden. Kreten als

“

PvdA: Verpakkingsbelasting opnieuw invoeren en opbrengst verdubbelen.

”

“

VVD: Circulaire economie biedt kansen voor het Nederlandse bedrijfsleven.

”

Méér innovatie

Eén punt komt in bijna alle programma's nadrukkelijk naar voren: innovatie. Zo wil D66 investeren in innovatie en groene ondernemers en blijven volgens het CDA de investeringen in innovatie achter bij landen als Zweden, Denemarken en Duitsland. Samenwerking luidt het CDA-devis; tussen universiteiten, ondernemers en de overheid. "Met onze innovatieve afvalbranche en topuniversiteiten als Delft en Twente kunnen we leidend zijn in de beweging naar een circulaire economie", aldus het CDA-programma. Voor het kostenplaatje wil GroenLinks een Groene investeringsbank oprichten. PVV wil juist géén geld meer uittrekken voor innovatie.

'koplopers' zijn niet van de lucht. "Nederland gaat voorop lopen bij de transitie naar een schone en circulaire economie", stelt de ChristenUnie.

'Circulaire economie' en 'kansen voor het bedrijfsleven' worden vaak in één adem genoemd. Hergebruik wordt gezien als een banenmotor en aanjager van nieuwe bedrijvigheid. Als bewijs haalt de PvdA TNO-cijfers aan: een extra omzet van 7,3 miljard euro per jaar en 54.000 nieuwe

banen. In het kielzog van de circulaire economie krijgt de afvalsector lof. De VVD stelt bijvoorbeeld dat 'de Nederlandse recyclingsector toonaangevend is in de wereld', D66 heeft het over 'onze innovatieve afvalbranche' en de ChristenUnie vindt 'ondernemers van onschatbare waarde voor de slagen van de circulaire economie'.

Uitwerking minder helder

Maar hoe die circulaire economie te bevorderen? Daarover zijn de programma's minder helder en eenduidig. Het blijft vaak bij de constatering dat 'grondstoffen schaars zijn' en dat 'afval weer als grondstof kan worden ingezet'. Sturingsinstrumenten komen wel aan bod. Soms hele concrete. Zo wil de PvdA dat ieder product een productlabel krijgt, waarop de consument kan zien wat de sociale en ecologische impact is,

ook van de verpakking. De PvdD somt talloze maatregelen op, zoals strenge eisen aan productontwerp, een grondstoffenboekhouding voor grote bedrijven en het afschaffen van ongevraagd drukwerk aan huis. ChristenUnie onderscheidt zich met het thema voedselverspilling, waar een volle pagina aan wordt gewijd.

[lees artikel verder op pagina 7 >](#)

“

GroenLinks: Overheidsinstanties gaan duurzamer inkopen en aanbesteden.

”

“

D66: Een duurzame toekomst vereist een circulaire economie.

”



WAT WILLEN DE POLITIEKE PARTIJEN?

Greep uit de verkiezingsprogramma's van de politieke partijen:

PvDA

- circulaire economie en energietransitie vormen de industriële revolutie van de 21ste eeuw
- in 2050 een klimaat-neutrale economie
- circulaire economie innovatieve kracht van het bedrijfsleven
- producenten blijven na verkoop verantwoordelijk voor hun producten
- producten op termijn volledig biologisch afbreekbaar of recyclebaar
- invoering van een CO₂-belasting
- biomassa hoogwaardig gebruiken
- ieder product een productlabel
- verpakkingsbelasting opnieuw invoeren en opbrengst verdubbelen
- heffing invoeren op lozen van restwarmte
- statiegeld op lege flessen handhaven
- einde aan de schaalvergroting van (semi-)publieke instellingen

VVD

- toewerken naar circulaire economie, waarbij afval weer als grondstof kan worden ingezet
- circulaire economie biedt kansen voor het Nederlandse bedrijfsleven
- geen extra Nederlandse regels boven op Europese normen
- meer inzetten voor normen, minder voor verboden en belemmerende regels
- duidelijker maken wat wel en wat niet afval is
- import van afval makkelijker maken
- riool- en afvalstoffenheffingen betaald door alle gebruikers, in plaats van alleen door huiseigenaren
- snoeiafval gebruiken als grondstof voor biomassa-energiecentrale

GROENLINKS

- wereldwijd afscheid nemen van fossiele energie
- 25 procent minder broeikasgassen in 2020, 95 procent in 2050
- naar een economie gericht op hergebruik en hernieuwbare grondstoffen
- CO₂-heffing breed invoeren, ook bedrijven die niet onder het emissiehandelssysteem vallen
- nieuw: Groene investeringsbank voor investeringen in groene projecten en innovatie
- groene industriepolitiek richten op circulaire economie
- een ambitieus Europees actieplan circulaire economie
- belasting op storten, verbranden en exporteren van afval verhogen
- overheidsinstanties gaan duurzamer inkopen en aanbesteden
- voorop lopen bij de transitie naar een circulaire economie

WAT WILLEN DE POLITIEKE PARTIJEN?

Greep uit de verkiezingsprogramma's van de politieke partijen:

ChristenUnie

- in één generatie een duurzame energievoorziening
- ondernemers zijn van onschatbare waarde voor het slagen van de circulaire economie
- innovatiebeleid veel explicieter richten op onder meer een circulaire economie
- 100% duurzaam en verantwoord inkopen, ook voor producten uit de circulaire economie
- regels productontwerp aanscherpen, om producten klaar te maken voor de circulaire economie
- resultaatverplichting voor bedrijven, onder meer de verpakkingsindustrie en de afvalsector
- doelstellingen voor terugwinning en recycling
- hogere heffing op afvalstort en afvalverbranding
- statiegeld uitbreiden naar kleine PET-flessen
- tegengaan van voedselverspilling
- volledige energietransitie binnen één generatie met wettelijke tussendoelen per vijf jaar

SP

- naar een samenleving waarin 'afval' niet meer bestaat
- statiegeld invoeren voor kleine flesjes en blikjes
- hard optreden tegen illegaal afvaltransport en gesjoemel met stookolie
- overheid koopt altijd duurzaam in
- in 2050 een CO₂-neutrale samenleving door concrete en afdwingbare maatregelen
- serieus werk van hergebruik van restwarmte
- Energieakkoord en SDE+ op de schop
- CO₂-beprijzing volgens het principe 'de vervuiler betaalt'

CDA

- circulaire economie levert nieuwe bedrijvigheid en werkgelegenheid op
- kabinet moet handen ineen slaan met onder meer afvalbranche
- klimaatafspraken in Parijs vragen van Nederland extra inspanning
- samenwerken om in Europese top van innovatieve landen te blijven

WAT WILLEN DE POLITIEKE PARTIJEN?

Greep uit de verkiezingsprogramma's van de politieke partijen:



- biomassa zo hoogwaardig mogelijk gebruiken
- duurzame toekomst vereist een circulaire economie
- handhaven van de groene heffingskorting
- vergroten mogelijkheden voor belastingaftrek voor investeringen in energiebesparing en milieu
- grondstoffenakkoord met de sector
- gerichte maatregelen tegen verspilling van grondstoffen
- zwerfafval aanpakken, desnoods met uitbreiding statiegeld
- producenten verantwoordelijk voor afval van eigen producten
- 100% van alle overheidsinkopen duurzaam
- stimuleren sterke exportpositie van afvalmanagement



**Partij voor
de Dieren**

- Grondstoffenwet met bindende verplichtingen
- in 2030 alle grondstoffen hergebruikt en gebruik van grondstoffen gehalveerd
- grondstoffenboekhouding voor grote bedrijven
- strenge duurzaamheidseisen voor ontwerp van nieuwe producten
- delen van apparaten en auto's bevorderen met fiscale maatregelen
- wettelijke doelstellingen voor vermindering van zwerfafval
- statiegeld uitbreiden met frisdrankblikjes, wegwerpbekers en kleine (plastic) flesjes
- beëindigen van storten en verbranden van afval, verbeteren van afvalinzameling
- nieuwe producten moeten deels uit gerecyclede materialen bestaan
- beprijzen van schaarse grondstoffen
- geen ongevraagde huis-aan-huisverspreiding van drukwerk
- in 2040 alle energie duurzaam opgewekt
- producenten betalen voor minder verpakkingsmateriaal



- CO₂-emissie zwaarder belasten, Europese CO₂-emissiehandelssysteem aanscherpen
- inkoopbeleid overheid kiezen voor 'groene' producten
- hergebruik 'afval' en afgedankte apparaten stimuleren
- stevige verpakkingenbelasting
- afspraken met gemeenten over invoeren diftar
- afvalinzameling optimaliseren
- statiegeld blijft bestaan
- waardevolle reststoffen niet langer onder afvalregelgeving
- hoger belasten van gebruik grondstoffen en energie
- zo duurzaam mogelijke energievoorziening op langere termijn



PvdD: In 2030 moet het gebruik van grondstoffen zijn gehalveerd en worden alle grondstoffen hergebruikt.



Verpakkingen

Verpakkingen en statiegeld blijft de politieke gemoederen bezighouden. PvdA wil net als de SGP de verpakkingsbelasting nieuw leven inblazen. Van de PvdA moeten alle verpakkingen op termijn biologisch afbreekbaar zijn. Ook moet het statiegeld op lege flessen blijven, de SP en de PvdD voegen daar statiegeld op frisdrankblikjes en wegwerpbekers aan toe. GroenLinks en PvdD willen producenten laten betalen voor de hoeveelheid verpakking die zij gebruiken.

Fiscale instrumenten

Dan de fiscale maatregelen, een thema waarop vooral de linkse partijen aanslaan. PvdA bepleit maar liefst drie extra milieubelastingen: op CO₂, verpakkingen en het lozen van restwarmte. ChristenUnie en GroenLinks verhogen de belasting op storten en verbranden, GroenLinks noemt daar bovenop

nog expliciet een belasting op afval-export. D66 bepleit een algehele fiscale vergroening: schone activiteiten minder belasten, vervuilende zaken juist meer.

Over één van de fiscale maatregelen, namelijk de Stimulering Duurzame Energieproductie (SDE+), bestaat ongenoegen. De subsidie moet vooral anders: beter benut (PvdA), budgettair begrensd (VVD) en op de schop (SP).

De klassieke links-rechts-milieu-scheiding toont zich ook op afvalgebied. Waar partijen als SP pleiten voor 'afdwingbare maatregelen', wil de VVD vooral niet teveel sturen. De overheid kan volgens de VVD beter als neutrale speler op de achtergrond blijven, zodat de markt maximaal kan innoveren. In VVD-taal: meer normen, minder verboden en betuttelende, belemmerende regels.

Knellende regelgeving

Voor het aanjagen van de circulaire economie steekt politiek Den Haag deels de hand in eigen boezem. Overheden spelen immers ook zelf een rol. Zo kunnen bestuurders knellende regelgeving wegnemen, een punt waar vooral D66 uitgebreid op ingaat. "Regelgeving die verhindert dat afval hergebruikt



SGP: Waardevolle reststoffen moeten niet langer onder de afvalregelgeving vallen.



SP: Statiegeld invoeren voor kleine flesjes en blikjes.





CDA: Kabinet moet handen ineen slaan met onder meer afvalbranche.



wordt als grondstof schrappen we.” ChristenUnie ziet graag dat ondernemers niet aanlopen tegen oude regels. Die moeten flexibel en toekomstgericht zijn. VVD benoemt twee concrete obstakels, namelijk duidelijker maken wat afval is en wat niet, en de import van afval. VVD wil import makkelijker maken. “Daarmee voorkomen we dat afval in landen met een minder goede recyclingsector onnodig wordt weggegooid.”



ChristenUnie: Tegengaan van voedselverspilling is een gedeelde verantwoordelijkheid.



Overheden kunnen ook zelf duurzaam inkopen. Zes partijen - SP, GroenLinks, ChristenUnie, SGP, VVD en D66 - benoemen duurzaam inkopen als zet in de circulaire rug. “Te vaak is duurzaam inkopen bij woorden gebleven”, meldt het D66-programma. Net als de ChristenUnie en de SP legt de partij de lat voor de overheid op honderd procent duurzaam inkopen.

CO₂-beprijzing

Het klimaatkkoord van Parijs komt in de meeste programma's voor. Duurzame energie, de Klimaatwet, de energietransitie: Nederland staat volgens de partijen voor een aanzienlijke klimaatopgave. Wel lijkt het klimaat- en energiebeleid versmald tot CO₂-reductie. Voor de afvalsector ligt hier een kans. Met het terugwinnen en produceren van secundaire grondstoffen en duurzame energie uit afvalstromen levert de sector een grote bijdrage aan CO₂-besparing.

De wens om CO₂ te beprezen wordt binnen de politieke partijen breed gedeeld. Zo bepleit GroenLinks een heffing op CO₂-uitstoot, ook voor bedrijven die niet onder het Europese CO₂-emissiehandelssysteem (EU-ETS) vallen. Daarmee komt ook de afvalsector, dat niet deelneemt aan het EU-ETS, in beeld. PvdA, SGP, SP, GroenLinks, ChristenUnie: allemaal willen ze het EU-ETS aanscherpen. Ook de VVD wil de prijs per CO₂-emissierecht opschroeven, zodat vervuilen duurder wordt.



Europese samenwerking

Over Brussel - waar inmiddels het gros van de Nederlandse afvalregelgeving vandaan komt - lopen de standpunten ver uiteen: van zo snel mogelijk uit de Europese Unie (PVV) tot een federaal Europa (D66). Andere partijen willen hervormen, maar constateren dat Europese samenwerking onontkoombaar is. Milieu- en afvalbeleid is immers al lang geen nationale zaak meer. GroenLinks richt zich daarom direct tot Brussel en pleit voor een ambitieus Europees actieplan circulaire economie.



Meer informatie:

- [Verkiezingsprogramma's Tweede Kamer](#)

